

Inatsisartuni ilaasortaq,
Saxtorph Didriksen, Siumut
/MAANI

§ 37 naapertorlugu apeqqummut nr. 180-imut imarsiornermut aamma Imarsiorneq pillugu Ataatsimiititaliamut tunngasumut akissuteqaat

11. september 2014
Sagsnr. 2014-103521
Dok. Nr. 1691690

Postboks 1160
Tlf: 34 50 00
Fax: 32 55 05
3900 Nuuk

Email: pn@nanoq.gl
www.nanoq.gl

Asasara Saxtorph Didriksen.

Imarsiornermut suliassaqarfik pillugu apeqquteqarnernut qujanaq, tassani suliassaqarfimmi pingaaruteqartorujussuarmi tassani Naalakkersuisut qanoq pingaarnersuisimanersut nassuiaateqalaarnissamut periarfissilluarneqarpunga.

1. Kalaallit Nunaata imartaani isumannaallisaanermik kiisalu umiartornermut politikkimik suliaqarlunilu ineriartortitsinermik ingerlatsisoq ataasiinnaavoq, tamatuma nunatsinni inuussutissarsiutini annerpaamut toqqammaviunera eqqarsaatigalugu Naalakkersuisut naammattoq isumaqarpat?

Aallaqqaasiutigalugu ileqqorissaarnissaq eqqarsaatigalugu erseqqissaatigissavara imarsiornermut suliassaqarfik akisussaaffigilerlugu tiguneqarsimangimmat. Tamatuma kingunerisaanik suliassaqarfimmi Danmarki oqartussaasuvoq, taamaattumillu aamma danskit oqartussaasui inatsisitigut maleruagassiinissamut, maleruagassanik aalajangersaanissamut aammalu atuutsitsinissamut akisussaasuupput.

Tamanna soorunami Kalaallit Nunaata imarsiornermut suliassaqarfimmi akisussaaffeqartinneqannginneranik malitseqanngilaq. Paarlattuanik kalaallit soqutigisaasa sapinngisamik pitsaanerpaamik isumagineqarnissaat qulakkeerniarlugu suliassaq annertoorujussuvoq. Ukiorpasuit kingullit ingerlaneranni Kalaallit Nunaanni imarsiornerup danskit oqartussaasuisa suliassaanni pingaartinneqarnissaanut annertoorujussuarmik suliniartoqarpoq, aammalu suliassaqarfiup ukiuni kingullerni – pissusissamisoortumik – danskit eqqumaffigissaanni annertunerujussuarmik ilaalersimanera piviusuvoq.

Taamatut oqarnermi isumaqanngilagut maannakkut tamanna naammassineqareersoq. Umiarsuarnut anginerusunut 250-it sinnerlugit ilaasoqartartunut tunngatillugu imaatigut angalanerup isumannaatsuunissaa pillugu inatsisitigut suliniutit ukiaanerani ataatsimiinnermi pisussami saqqummiunneqartussat atuutilerneranni Naalakkersuisut isumaqarput, ilaasunut avatangiisinullu iluaqutaasumik imaatigut angalanerup isumannaatsuunissaata annertusineqarnerani, umiarsuarnut ilaasartaatitut anginerusunut imaatigut angalarnerup naammaginartumik isumannaatsuutinneqarnissaa anguneqassasoq, peqatigisaanillu suliassaqarfiup taassuma iluani takornariartitsisarnerup ineriartortinneqarnissaa suli periarfissaqassalluni.

Naalakkersuisut isumaqarput umiarsuarnut minnerusunut tunngatillugu imaatigut angalanerup isumannaatsuunissaanut siunissami aallussinerulernissaq maannakkut

piffissanngortoq. Tassami tassani ajutoornerpassuit pisarnerat piviusuuvoq – ajutoornerit ilaqutariinnut eqqugaasunut annertooujussuarmik sunniuteqartartut.

Eqqorpoq Peqqissutsimut Attaveqarnermullu Naalakkersuisoqarfimmi imarsiornermut suliassaqarfimmut AC-fuldmægtigi ataasiinnaq sulisussatut inissisimatinneqartoq, kisianni tamanna isumaqanngilaq sulisoq ataasiinnaq suliassaqarfimmi suliqaartinneqartoq. Naalakkersuisoqarfiup iluani AC-fuldmægtigip taassuma saniatigut siunnersortaaneq suliassaqarfimmi suliqaartinneqarpoq, taamatullu Attaveqarnermut suliassaqarfimmut pisortaq soorunami aamma imarsiornermut tunngatillugu suliassani aamma peqataasarpog. Aammattaaq Naalakkersuisoqarfimmi suliassamut siunnersorti Kalaallit Nunaanni imarsiornermut annertooujussuarmik ilisimasaqartoq avataaneersoq aalajangersimasumik suliqaartinneqartarpoq.

Tamatumani saniatigut naalakkersuisoqarfiit akimorlugit atituumik suleqatigiinneq ingerlanneqarpoq, tassani suliassaqarfimmut akisussaasuusut ataasiakkaat sammisanut suliassaqarfimmi iluanniittunut akisussaasuullutik. Assersuutigalugu oqaatigineqarsinnaavoq Avatangiisinut Pinngortitamullu Naalakkersuisoqarfiup suliassat immanut avatangiisinut tunngasut isumagisarimmagit aammalu Inuussutissarsiornermut, Aatsitassaqarnermut Suliffeqarnermullu Naalakkersuisoqarfik umiarsuarni sulineri avatangiisinut akisussaasuulluni, taamatullu sumiiffinni allani tamaginni sulineri avatangiisinut suliassaqarfimmi akisussaasuulluni. Taamatutaaq Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfiup suliassat aalisarnermut tunngassuteqartut isumagisarai. Assersuutigalugu Naalakkersuisoqarfiup taassuma kalaallit aalisariutaanni nunani allaneersunik inuttaqartarnek pillugu apeqqutit isumagisarai.

Peqqissutsinut Attaveqarnermullu Naalakkersuisoqarfiup Naalakkersuisoqarfiit ataasiakkaat akornanni ataqatigiissaarinek qulakkeertarpaa aammalu danskit oqartussaasui peqatigalugit ingerlaavartumik malinnaasarluni. Taamatutaaq imarsiornermut sulisup nunani tamalaani ineriartorneq malinnaaffigaa. Tassani pingaartumik taaneqarsinnaavoq Polarkoden pillugu suliqaarneq, maannakkorpiaq nunani tamalaani imarsiornermut kattuffimmi (IMO) ineriartortinneqaleruttorpoq, aammalu issittup imartaanni umiarsuit angalaarnerannut nutaanik piumasaqaateqarnermik malitseqartussaag.

Danskit oqartussaasui peqatigalugit malitseqartitsisarnerup ilaa attaveqatigiinnermut ataatsimiititaliami, Naalakkersuisut aamma Danskit naalakkersuisuisa akornanni isumaqatigiissutip kingunerisaanik pilersinneqartumi pisortatigoortumik ingerlanneqarpoq. Attaveqatigiinnermut ataatsimiititaliaq allaffeqarfimmit aamma Søfartstyrelse-mit atorfillitanit ilaasortaqarpoq, aammalu ataatsimiinnerni suliassat ingerlanneqartut oqallisigineqartarput pingaarnersiuffigineqartarlutillu. Ukiumut minnerpaamik ataasiarluni ataatsimeeqatigiinneq ingerlanneqartarpoq, kisianni ukiuni kingulliunerusuni ukiumut ataatsimeeqatigiinnerit amerlanerusut ingerlanneqarsimapput. Naalakkersuisut naliliinerat malillugu attaveqatigiinnermut ataatsimiititaliamik pilersitsinermi oqartussaasut akornanni suleqatigiinneq annertunerulersinneqarpoq aammalu Kalaallit Nunaanni pissutsinik paasisimasaqarneq malunnaateqarluartumik annertusisimalluni.

Danskit oqartussaasuinnut suleqateqarnerup saniatigut imarsiornermut sulisorineqartoq aamma imarsiornerup isumannaatsuunissaa pillugu paasititsiniaanerup ingerlanneqarneranut akisussaasuuvoq, tassani ingerlaavartumik suliniutit nutaat ingerlanneqartarlutik. Imaatigut angalanermi isumannaallisaaanissamut siunnersuutit pillugit aallakaatitassiat TV-ikkut aammalu radiokkut aallakaatinneqartut kikkut tamarmik nalunngilaat, aammalu pinnguaat ”Piniarneq” nunatsinni atuarfinni 5-6. klassinut

tamanut agguanneqartoq, ukiut marlussuit matuma siornatigut Naalackersuisoqarfiup saqqummersippaa. Maannakkut nittartagaq malitseqartitsiviususaaq 2015-ip ingerlanerani saqqummersinneqartussatut naatsorsuutigineqartoq sularineqarpoq. Imarsiornerup isumannaatsuunissaanut tunngatillugu sulariaqarnermi pisariaqartillugu siunnersortit akuutinneqartarput. Amerlanertigut sulianut ilisimasat immikkuullarissut, iluaqutaasumik pisuni aalajangersimasuni immikkut pisiarineqarsinnaasut, pisariaqartinneqartarput, taamaalillutik imarsiornermut sulisorineqartut pingaarnertigut paasisimaarinninnissaq aammalu imaatigut angalanerup isumannaatsuunissaanut tunngatillugu suliatigut ingerlatsinerup qulakkeernissaa isumagissallugit. Nittartakkap inerisarneqarneranut atatillugu taamaalilluni nittartagarpiaq siunnersortinit sularineqassaaq, kisianni imarsiornermut sulisorineqartoq imarisassaannut sinaakkutissiissalluni.

Tamanna tunngavigalugu Naalackersuisut naliliipput imarsiornermut suliassaqarfiup isumannaatsumik isumagineqarnissaanut aningaasassanik naammattunik immikkootitsisoqarsimasoq. Tamanna oqaatigereerlugu ilanngunneqassaaq, suliassaqarfinnut ataasiakkaanut isumalluutunik naammattunik atugassiisoqarsimanersoq, Naalackersuisut soorunami ingerlaavartumik isumaliutersuutigisarmassuk. Tassunga tunngatillugu oqaatigineqassaaq ukiut marlussuit matuma siornatigut suliassaqarfimmi sulisut marluk sulariaqartinneqarmata, pissutigalugu piffissami tassani suliassat annertussusaat eqqarsaatigalugu tamanna pisariaqartinneqarmat.

2. Imarsiorneq pillugu ataatsimiititaliaq Aningaasanut Inatsimmi eqqartorneqarpoq. Ataatsimiititaliaq taanna atortussiani tamanut saqqummersinneqartuni erseqqinnerusumik allaaserineqanngilaq. Sooq taamaattoqanngila?

Naalackersuisut nittartagaanni Imarsiorneq pillugu Ataatsimiititaliaq pillugu nassuiaatinik atuarsinnaanissaq naleqqutissasoq isumaqatigaara, aammalu tamanna pillugu suli paasissutissanik soqannginnera kukkuneruvoq, takuuk apeqqutip tullia.

Imarsiorneq pillugu Ataatsimiititaliaq siunnersuisartuuvoq, imarsiornermut suliassaqarfiup iluani Namminersorlutik Oqartussanut siunnersuisartussatut 1998-imi pilersinneqartoq. Ataatsimiititaliaq imarsiornermi ilisimasaqartunik atituumik katitigaavoq, imarsiornermut suliassaqarfimmi aammalu suliassaqarfinni allani imarsiornermut tunngasuni inatsisit tusarniaassutigineqarnerannut atatillugu ilisimasanik ikiuuttarluni. Attaveqarnermut Naalackersuisoqarfik sukulluunniit atuuttoq ataatsimiititaliamut siulittaasuutitaqarpoq allatseqartitsillunilu, taanna ukiumut 1-2-inik ataatsimiittarluni, kisianni pisariaqartillugu ataatsimiinnissamut periarfissaqarluni. Tusarniaanerit allaganngorlugit ingerlanneqartarput, aammalu ilaasortat tusarniaanermut akissuteqarnissamik pisussaaffeqanngillat, kisianni naleqquttuusorigunukku ilisimasanik immersueqataasinnaallutik. Naalackersuisut naliliinerat malillugu Imarsiorneq pillugu Ataatsimiititaliaq Namminersorlutik Oqartussat imarsiornermut politikkiata pitsaassuseqarnissaanut annertuumik ikiuuttarpoq.

Imarsiorneq pillugu Ataatsimiititaliami ilaasortat ingerlaavartumik iluarsineqartarput, taamaalilluni ataatsimiititaliami imarsiornermik suliassaqartut tamarmi sapinngisamik pitsaanerpaamik aallartitaqarlutik. Ullumikkut ilaasortat akornanniipput KNAPK, SIK, GA, Royal Arctic Line, Arctic Umiaq Line, Martek, Sirius Greenland, Arctic Boat Charter, Royal Greenland, Polar Seafood, Arktisk Kommando, Kalaallit Nunaanni Politiit, Sinerissami radio, Visit Greenland, Godthåb Bådforening, Greenland Maritime Solutions kiisalu Namminersorlutik Oqartussani Naalackersuisoqarfiit arlallit. Aammattaaq

Søfartsstyrelsen Nuummi nunap immikkoortuani allaffia taasisinnaatitaanani ilaasortaavoq, taamaalilluni taanna Imarsiorneq pillugu Ataatsimiititaliaq qanoq suliaqarnersoq ingerlaavartumi ilisimatinneqartarluni.

3. Naalackersuisut nittartakkakut quppersagaanni Imarsiorneq pillugu Ataatsimiitsitaliamut tunngasunik nassuiaatinik saqqummiussisoqassava?

Isumaqaarpunga Imarsiorneq pillugu Ataatsimiititaliap Naalackersuisut nittartagaanni imarsiornerup ataani allaaserineqarnissaa isumassarsiatsialaasoq, aammalu ungasinngitsumi ataatsimiititaliaq pillugu nassuiaatinik tassani allassimasoqalernissaa qulakkiissavara.

Neriuppunga matuma siuliani allassimasuni apeqqustit naammaginartumik akissuteqarfigisimassallugit.

Inussiarnersumik inuulluaqqusillunga

Steen Lynge